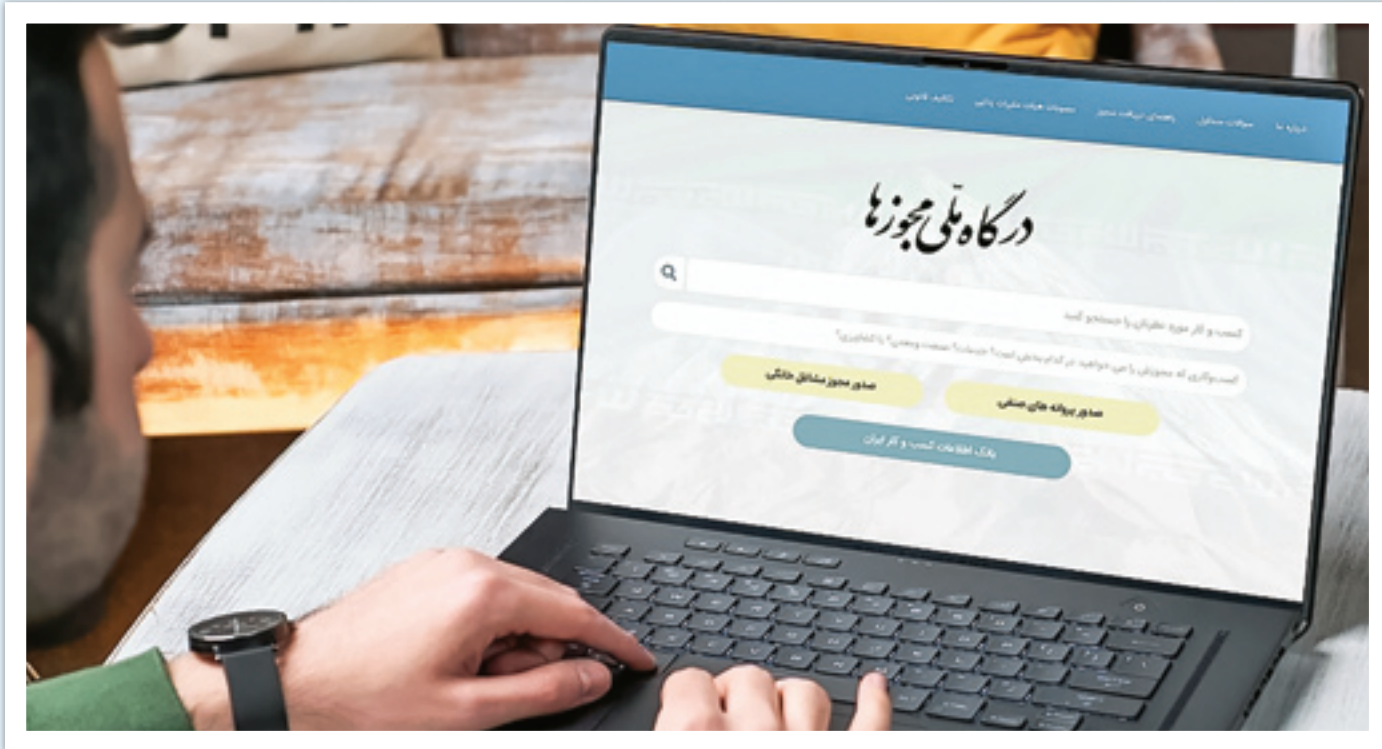

یک حقوقدان در گفت‌وگو با «جوان» مطرح کرد

گفت‌وگو
رضاعلیپور

قانون تسهیل صدور مجوزهای کسب و کار تغییر نخواهد کرد

«جوان» در گفت‌وگو با حامد دهقان، پژوهشگر و حقوقدان ابهامات مطرح‌شده در مورد تأثیرگذاری قانون تسهیل صدور مجوزهای کسب و کار و همچنین اخبار منتشر شده را در مورد اصلاح آن بررسی کرده است

از دیهشت ۱۴۰۱ بود که بالاخره بعد از بحث‌ها و چانه‌زنی‌های زیاد بین صنفا و کسب و کارهای مختلف با مجلس قانون تسهیل صدور مجوزهای کسب و کار از سوی مجلس تصویب و از طرف رئیس‌جمهور شهید رئیسی برای اجرا ابلاغ شد. یهمن همان سال نیز رهبر معظم انقلاب برای چندمین بار تأکید کردند که «فرآیندهای اداری برای کسب مجوز برای رفع اشکالات مردمی که مشغول کسب و کار هستند، باید اصلاح، راه‌ها کوتاه و مقررات دایمی بشود.» با تصویب این قانون اقدامات بسیاری در جهت ایجاد پنجره واحد صدور مجوزهای کسب و کار آغاز و این قانون موجب شد تا در حوزه‌های مختلف از جمله رشته حقوق دانش‌آموختگان بسیاری بتوانند از سد انحصاری که مدت‌ها پیش روی آنها قرار داشت، عبور کنند و وارد حوزه شغلی مورد علاقه خود شوند. با وجود همه اینها اما از ابتدای تصویب این قانون سؤالات و ابهامات بسیاری در مورد این قانون و میزان تأثیرگذاری و صلاحیت افراد پذیرفته شده مطرح می‌شد. ابهاماتی که اکنون با تغییر دولت بیشتر از قبل نیز مطرح می‌شود، دفتر یاران خبر از اصلاح این قانون داده و با بیان اینکه رئیس کمیسیون حقوقی و قضایی مجلس در مسیر اصلاح قانون تسهیل صدور مجوزهای کسب و کار همراه و همدل است و کار به خوبی در حال پیشرفت است ابراز امیدواری کرده که تا قبل از برگزاری آزمون بعدی سردفتران قانون تسهیل صدور مجوزهای کسب و کار اصلاح شود. در این شرایط «جوان» به منظور بررسی سؤالاتی که در خصوص این قانون مطرح است با حامد دهقان، پژوهشگر و حقوقدان گفت‌وگو کرده است.

نظر شما در خصوص اظهار نظر آقای خداندانی رئیس کانون سردفتران و دفتر یاران مبنی بر اینکه کار اصلاح قانون تسهیل در حال پیشرفت است، چیست و چقدر تغییر یا اصلاح قانون تسهیل را ممکن می‌دانید؟

بحث اصلاح یا تغییر قانون تسهیل مجوزهای کسب و کار در حوزه مجوزهای حقوقی که مدتی است از سوی برخی ذی‌نفعان مطرح است، به نتیجه نخواهد رسید چون برابر ماده ۱۱۲ قانون برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت جمهوری اسلامی ایران مقرر داشته به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت یا ۶۹ سردفتر وجود داشته باشد که بر این اساس باید تا پایان برنامه (حدود پنج سال آینده) جمعیت سردفتران استاد رسمی در سراسر نزدیک به ۵۹ هزار و ۵۰۰ نفر سردفتر برسد که با وضعیت جاری سردفتران سوی سازمان ثبت اسناد و املاک کشور و از زمان اجرای شدن قانون تسهیل صدور مجوزهای کسب و کار حدود ۲۰۰ ققره ایلاز سردفتری اسناد رسمی رای پذیرفته شدگان سال ۱۴۰۱ صادر شده است تا پایان برنامه سرانه سردفتر به عدد تعیینی در برنامه هفتم نخواهد رسید و با توجه به اینکه قانون برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت جمهوری اسلامی ایران در زمره قوانین بالادستی محسوب شده و چنانچه مجلس بخواهد قانونی مغایر با آن تصویب برساند برابر آیین‌نامه داخلی باید حداقل دو سوم نمایندگان به این تغییر رای بدهند که در حال حاضر با توجه به صحت‌های رئیس مجلس شورای اسلامی که اعلام داشتند خارج از برنامه هفتم ریل جدیدی خلق نشود نه تنها حمایت نمی‌شود بلکه مانع کار او هم خواهیم شد هیچ تصمیمی در کشور نباید خارج از برنامه هفتم گرفته شود و اولین کاری که در کشور باید انجام دهیم، این است که به برنامه هفتم تعهد داشته باشیم و هیچ تصمیمی در کشور نباید خارج از برنامه هفتم گرفته شود که در حوزه اجرایی و چه سیاست‌گذاری و در اجرای برنامه هفتم هیچ روادری یا بیستی یا هیچ کس ندارد می‌سند بالادستی ما برنامه هفتم است و زمانی که از وفای حرف می‌زنیم، وفای همین اجرای برنامه هفتم و سیاست‌های ابلاغی است که باید اجرا شوند مجلس شورای اسلامی به تغییر قانون رای نخواهد داد تغییر قانون تسهیل صدور مجوزهای کسب و کار که مورد تأیید رهبر انقلاب بوده امکان نخواهد داشت.

البته بنا بر اعلام آقای محمد سرگزی، رئیس کمیسیون قضایی مجلس طرح اصلاح قانون تسهیل مجوزهای کسب و کار با عناوین دیگری در سامانه مجلس به ثبت رسیده است تا بدین طریق به کمیسیون قضایی ارجاع شود که بنا بر اعلام معاونت قوانین مجلس طرح یادشده در کار گروهی تخصصی در حال بررسی است که از معاونت قوانین مجلس تقاضا داریم بنا بر رویه که داشتند به دلایل مغایرت طرح مذکور با سیاست‌های کلی قانونگذاری و مغایرت با قانون برنامه هفتم دستور بایگانی آن صادر شود تا بدین طریق ریشه انحصار برای همیشه خشک‌شده شود.

برخی مدعی هستند که قانون تسهیل صدور مجوزهای کسب و کار موجب شده افرادی بی‌سواد جذب و کالت یا سردفتری شوند، در این باره چه توضیحاتی دارید؟

همانطور که سابقاً حجت‌الاسلام و المسلمین محمد تقی نقدعلی، نایب رئیس کمیسیون قضایی مجلس شورای اسلامی اعلام داشتند جهت دسترسی به داده‌های آزمون و کالت با سازمان سنجش آموزش کشور مکاتبه شده و تمامی داده‌های آزمون و کالت اخذ و در اختیار تیم کارشناسی قرار داده شده است. داده‌های آزمون را بررسی کردیم و مشخص شد بالاترین نمره کسب شده یک درصد برتر که از نخبگان می‌باشند نمره ۲۰ از نمره ۲۰۰ بوده است که این موضوع مؤید آن است که سؤالات آزمون و کالت از سطح بالایی برخوردار است یا سؤالات از استاندارد لازم برخوردار نیست غیراستاندارد بودن سؤالات باعث خواهد شد تفاوتی بین افرادی که از سطح علمی بالایی برخوردار هستند و افرادی که اطلاعات کاملی ندارند وجود نداشته باشد و این موضوع سبب جذب بالای متقاضیان خواهد بود.

در بررسی‌هایی که انجام دادیم بالاترین نمره تراز آزمون و کالت ۱۲ هزار بوده که از سوی یک نفر کسب شده است و تاکنون کسی نوانسته تراز کامل آزمون و کالت که ۱۵ هزار است را کسب کند. در خصوص ادعای برخی از ذی‌نفعان که می‌گویند افرادی با نمره چهار یا پنج موفق به ورود به حرفه و کالت شدند،

نظر تان چیست؟

قریب به اتفاق مدیران کانونی نهاد و کالت با پرسش‌هایی نظیر تاجر کیست! کدام عقد لازم است! دادگاه حد اکثر ظرف چند روز مکلف به صدور رأی است! قذف عبارت است از چیست و مانند اینها موفق به کسب میانگین ۱۰ یا بالاتر از نمرات خام شده‌اند، چگونه از داوطلبانی کانونی انتظار دارند با پرسش‌های اختلافی، غیراستاندارد و فضایی و مهم‌تر از آن در کمتر از ۷۳ ثانیه به پرسش‌هایی نظیر پرسش ذیل به نحو مطلوب پاسخگو باشند برابر اعلام دانش‌آموخته ممتاز دوره دکتری حقوق کیفری و جرم‌شناسی دانشگاه تهران چنانچه در آزمون و کالت ۱۴۰۲ نهاد مزبور شرکت می‌کرد، میانگین نمرات خام او نسبت به آزمون و کالت ۱۴۰۰، حداقل ۲۰ درصد کاهش داشت. لازم به ذکر است نامبرده در آزمون و کالت ۱۴۰۰ میانگین نمرات خام ۴۴/۷۶ درصد نمره تراز کل نهایی، ۱ هزار و ۳۲۷ راکسب کرده است.

معدل سال‌های قبل از قانون تسهیل چگونه بوده است؟
در زمان بررسی طرح تسهیل صدور مجوزهای کسب و کار مسئولان کانون و کلاطی نام‌های از سازمان سنجش داده‌های آزمون و کالت سال‌های ۹۸ و ۹۹ را استعلام کردند که سازمان سنجش در جواب اعلام کرد میانگین یک درصد برتر آزمون‌های و کالت در سال‌های ۹۸ و ۹۹، تراز ۹ هزار و ۸۲۷ و هزار و ۸۹۹ می‌باشد که با احتساب ۷۰ درصد یک درصد برتر حداقل تراز قبولی برای ورود به حرفه و کالت تراز ۶ هزار و ۸۸۶ و هزار و ۹۲۹ می‌باشد.

متعاقباً بعد از اجرایی شدن قانون تسهیل استعلاماتی از سازمان سنجش انجام گرفت که در پاسخ اعلام داشتند تراز یک درصد برتر در آزمون سال ۱۴۰۲، تراز ۹ هزار و ۵۶۷ بوده که با احتساب یک درصد برتر افرادی که حداقل تراز ۶ هزار و ۶۹۷ کسب کردند، موفق به ورود به حرفه و کالت شدند.

علیهذا با توجه به اینکه حد نصاب یک درصد برتر

شرکت کنندگان آزمون و کالت قبل و بعد از قانون تسهیل مجوزهای کسب و کار تغییرات قابل توجهی نداشته است و با توجه به داده‌های آزمون و کالت که نفر اول آزمون نمره تراز آن ۱۲ هزار و ۱۵ است و نمره تراز یک درصد برتر آزمون بین ۹۶ هزار و ۵۰۰ تا ۱۰ هزار است، بنابراین کسب نمره تراز ۶ هزار و ۷۰۰ برای ورود به حرفه و کالت نمره قابل قبولی می‌باشد و حد نصاب مقرر در قانون تسهیل که بر اساس یک کار کارشناسی برای رفع انحصار از و کالت مشخص شده قابل پذیرش است و هر گونه تغییر در این حد نصاب سبب خواهد شد مجدداً انحصار به حوزه صدور پروانه و کالت و دوران امضای طلایی بازگشت داشته باشد.

در ضمن برابر جویای سازمان سنجش از مجموع تعداد ۱۴ هزار ۲۹۱ نفر قبول شدگان آزمون و کالت سال گذشته مرکز وکلای قوه قضائیه، ۷۰ درصد شرکت کنندگان به تمامی سؤالات آزمون پاسخ دادند و تعداد ۴۲۸ هزار و ۹۲۸ نفر به یک سؤال پاسخ ندادند (سفید) و تعداد هزار و ۹۲۵ نفر به یک سؤال پاسخ منفی دادند. همانطور که سابقاً رئیس سابق کانون وکلای همدان اعلام داشتند آزمون و کالت، آزمون حقوق است نه آزمون و کالت، بنابراین تلاش برخی ذی‌نفعان برای اصلاح قانون تسهیل مجوزهای کسب و کار به پنهان جذب وکلای کسب و کار در حالی مطرح شده است که سازمان سنجش آموزش اعلام داشته، تعداد ۴ هزار و ۵۷۹ نفر از فارغ التحصیلان دانشگاه پیام نور در آزمون کارآموزی و کالت کانون‌های وکلای دادگستری سال گذشته پذیرفته شده‌اند. بنابراین آزمون‌های کسب و کار هر ساله از سوی کانون‌های وکلای دادگستری آزمون‌های کسب و کار آموز و کالت برگزار می‌شود، آزمون و کالت آزمون‌های کسب و کار است. بنابراین ادعای برخی از ذی‌نفعان که سالانه نزدیک به ۲۵ هزار کارآموز و کالت جذب می‌شوند، صحیح نیست.

چقدر آمار پذیرفته شدگان نسبت به قبل از قانون تسهیل افزایش پیدا کرده است؟

در آزمون مرکز وکلای قوه قضائیه که سال جاری برگزار شد نزدیک به ۱۶ هزار نفر جذب شدند که بعد از استعلام از سازمان سنجش مشخص شد نزدیک به ۶ هزار نفر از پذیرفته شدگان با آزمون کانون وکلای دادگستری که چند ماه قبل از آزمون و کالت قوه قضائیه برگزار شده بود، مشترک بوده است. بنابراین ادعای برخی از ذی‌نفعان که سالانه نزدیک به ۲۵ هزار کارآموز و کالت جذب می‌شوند، صحیح نیست.

چقدر آمار پذیرفته شدگان نسبت به قبل از قانون تسهیل افزایش پیدا کرده است؟

تا پایان برنامه سرانه سردفتر به عدد تعیینی در برنامه هفتم نخواهد رسید و با توجه به اینکه قانون برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت جمهوری اسلامی ایران در زمره قوانین بالادستی محسوب شده و چنانچه مجلس بخواهد قانونی مغایر با آن تصویب برساند برابر آیین‌نامه داخلی باید حداقل دو سوم نمایندگان به این تغییر رای بدهند.

سابقاً در آزمون و کالت بحث ظرفیت مطرح بوده و تعداد پذیرفته شدگان محدود بوده است. مثلاً از رتبه یک تا ۱۰۰ یا از رتبه یک تا هزار جذب می‌شدند و به همین دلیل اهمیتی نداشته که رتبه یک تا هزار هر کدام چه نمره‌ای آورده‌اند. ممکن است که حتی نمره آنها از قبول شدگان فعلی نیز کمتر بوده باشد، ولی چون محدودیت بوده موجب شده بود که افراد کمتری جذب شوند و طی بررسی‌هایی که ما انجام دادیم تراز حدود ۷۰ درصد قبول شدگان نزدیک به هم است، یعنی با فاصله خیلی کم پذیرفته می‌شدند یعنی قبلاً حداقل با تراز ۸ هزار و ۵۰۰ پذیرفته می‌شدند. الان با تراز ۷ هزار و اختلاف تراز حدود هزار و ۵۰۰ بوده است. بعد از اجرایی شدن قانون تسهیل صدور مجوزهای کسب و کار تراز اکثریت قبول شدگان که ما از سازمان سنجش استعلام کردیم بین ۷ هزار تا ۸ هزار بوده است که این نشان می‌دهد اکثر افراد نزدیک به مرز بوده‌اند و با وجود اینکه در آزمون شرایط پذیرش داشتند به خاطر محدودیت در جذب و عدم پاسخ به چند تا تست پذیرفته نشده بودند که با اجرایی شدن قانون تسهیل آنها موفق شدند وارد حرفه و کالت شوند.

با قانون تسهیل نسبت به قبل از آن چه تعداد وکیل به جامعه وکلای اضافه می‌شوند؟

با توجه به اینکه اکثر قبول شدگان در آزمون و کالت کانون وکلای مرکز کلا مشترک هستند و همچنین بسیاری از کسانی که پذیرفته شده‌اند وارد این حرفه نمی‌شوند یا شرایط کار در این خصوصی را ندارند یا بعضاً وارد سردفتری می‌شوند و مواردی از این قبیل سبب شده حدود ۷۰ یا ۸ هزار نفر بیشتر از قبل جذب شوند سابقاً تعداد پذیرفته شدگان در سال‌های مختلف از ۲ تا ۴ هزار نفر متفاوت بوده است.

این تعداد شرکت‌کننده این تعداد پذیرفته می‌شوند؟
در آزمون کانون‌های وکلای نزدیک به ۹۰ هزار نفر شرکت کردند که حدوداً ۱۰ درصد از شرکت کنندگان قبول شدند. این در حالی است که قبلاً جذب بین ۳ تا ۴ درصد بوده است. حلالی نکته‌ای هم وجود دارد که برابر آیین‌نامه لایحه استقلال کانون وکلای دادگستری این افرادی که قبول می‌شوند تا زمانی که در آزمون اختیار که بعد از ۱۸ ماه دوره کارآموزی برگزار می‌شود، پذیرفته نشوند و سوگند یاد نکنند وکیل محسوب نمی‌شوند و به عنوان کارآموز و کالت تحت نظارت کانون وکلای مرکز و کلا و تحت نظارت وکیل سرپرست هستند و باید آموزش ببینند.

مسئله اصلی که مسئولان کانون و مرکز مطرح می‌کنند این است که وقتی این تعداد زیاد وکیل وارد جامعه می‌شود، فارغ از باسواد و بی‌سواد یا بازار یک عده دیگر را از بین می‌برند. هم خودشان وارد می‌شوند و بازار کار ندارند هم بازار عده‌ای دیگر را از بین می‌برند، یعنی هم کسانی که بودند هم کسانی که می‌آیند دارند ضرر می‌کنند.

ان‌هم کانون و کلا و هم مرکز وکلای تکلیف دارند که به سامانه شفافیت ملحق بشوند، ولی آنها هنوز این کار را انجام نداده‌اند یا مثلاً باید دوره کارآموزی را الکترونیکی انجام دهند که این کار را نیز انجام نداده‌اند. فرار برخی مسئولان کانون و کلا و شفافیت باعث شده مردم نتوانند وکلای مورد نظر خود را انتخاب کنند. بنابراین برای حل این مشکل طرحی از سوی نماینده مردم خمینی شهر با عنوان «طرح دسترسی مردم به وکلای دادگستری» تهیه شده و تقدیم مجلس شورای اسلامی شده است برابر این طرح و در راستای ایجاد فرهنگ استفاده از وکیل دادگستری با تعرفه‌های مقرون به صرفه، قوه قضائیه با ایجاد سامانه الکترونیکی فی‌مابین اصحاب دعوی و وکلای دادگستری ارتباطی برقرار می‌کند تا متقاضیان اخذ وکیل بتوانند در زمان ثبت شکواییه یا دادخواست ضمن اعلام شرایط خود و استطاعت مالی، این امکان را برای وکلای فراهم کنند تا با ورود به سامانه، چنانچه شرایط اعلامی آنها مورد رضایت است نسبت به پذیرش و کالت متقاضیان اقدام کنند و مرکز آمار و فناوری اطلاعات قوه قضائیه مکلف است، امکان ارسال درخواست اخذ وکیل را از طریق درگاه ملی قوه قضائیه برای عموم مراجعین به درگاه مذکور فراهم کند. به گونه‌ای که در زمان ثبت دادخواست یا شکواییه، متقاضیان اخذ وکیل بتوانند نسبت به «متقاضی استفاده از خدمات وکالت و ارسال دادخواست یا شکواییه برای وکلا هستم» را انتخاب کنند در صورت انتخاب گزینه مذکور از سوی مراجعین به درگاه ملی قوه قضائیه، با رعایت محرمانگی و حریم خصوصی افراد شرح دادخواست یا شکواییه و اطلاعات درخواستی فرد از قبیل میزان استطاعت جهت پرداخت حق‌الوکاله و حوزه جغرافیایی استانی وکیل را به حساب کاربری وکلای رسمی دادگستری که قبلاً آمادگی خود را برای دریافت درخواست موضوع این ماده اعلام کرده‌اند و سابقاً کاری آنها در سامانه شفافیت وکلا مشخص است، ارسال می‌شود. در صورت پذیرش درخواست توسط وکیل اقدامات بعدی جهت ثبت قرارداد الکترونیکی و کالت از این سامانه ادامه خواهد داشت. بنابراین با اجرایی شدن طرح مذکور پیش‌بینی می‌شود بازار رقابتی و کالت بر رونق‌تر از گذشته شود.

مسئله اصلی که مسئولان کانون و مرکز مطرح می‌کنند این است که وقتی این تعداد زیاد وکیل وارد جامعه می‌شود، فارغ از باسواد و بی‌سواد یا بازار یک عده دیگر را از بین می‌برند. هم خودشان وارد می‌شوند و بازار کار ندارند هم بازار عده‌ای دیگر را از بین می‌برند.

